

Piše: Boban Ilić

GITARA KOJA PEVA

Sve je to samo Rock & Roll i malo žičanih jauka, proteina i zavijenih žica na gitari koja peva i miluje zelena brda Srbije

Jednog leta je i Pako De Lusija sa gitarom pristigao u grad Niš. Spremao sam se za koncert genijalnog i verovatno najvećeg gitariste klasične španske gitare ikada rođenog, kad eto malera iz vedrog neba. Baš tog dana je umro slovenački političar tadašnje Jugoslavije i jedan od tvorca radničkog samoupravljanja, blizak prijatelj i saradnik Josipa Broza, Edvard Kardelj. Nisam imao ništa protiv Edvarda, nije me nešto posebno zanimalo. Ali kako baš da se to dogodi tog dana, našeg iščekivanja i zanosa virtuoznog i dramatičnog ritma Španije. Plato ispred hale Čair je bio prepun nezadovoljnim gostima iz okolnih gradova. Mi, lokalni ljubitelji gitare ostadosmo tužni proklinjući i sebe i zemlju u kojoj smo se sasvim slučajno rodili. Tako smo se rastali, otišli na flipere i tiltovali ih čitave noći. Pako de Lusija je svoju gitaru zakopčao i vratio u Španiju. A mi smo tužno gledali u naše ulaznice sa likom velikog virtuozu i njegovom gitarom.

Probe i svirke mladih rokera po Srbiji su u to vreme bile vezane za garaže naših roditelja, podrume sa buradima, ugljem i stalažama sa zimmicom. Nekad bi nam za svirku poslužile, nezavršene i neomalterisane vikendice na periferiji grada bez struje i bez prozora. Tada bi kablovi ma vukli struju od komšije i pravili prave rok stvari. Dok su oni srećniji i bolje rangirani muzičari imali prostorije za vežbu u Domu Omladine na Paliluli.

Najvatreniji moment u životu mladog gitariste bila je "Gitarijada". Sećam se tog marta, glavni gosti – Dado Topić i YU Grupa, a mi lokalni žutokljunci dobili smo pravo na dve pesme. Došao je i taj čas. Pogledao sam iza paravana grupu koja je nastupala pre nas i video punu salu naroda koji stoji i skače. Hiljade glava koje gledaju u jednom pravcu, dimnu zavesu od cigareta, osvetljenja i uhvati me trema. Ukočiše mi se prsti od neke struje koja je počela da kruži kroz moje telo. Osetio sam pritisak u glavi, a u nogama nesigurnost. Rekoh drugarima: - Braćo, usr'o sam se! Oni to nisu prihvatili: "Ajde, bre Bobi, šta ti je, najbolji smo. Oduvaćemo ih, rasturićemo."

Izašli smo na scenu i ja u prvom redu ugledah školske drugare kako skandiraju... "Bo bi, Bo bi". Da nevolja bude još veća, niti smo imali tonsku probu, niti sam tačno znao koje je od pojačala na sceni moje, pa sam šetao sa gajtanom u ruci pokušavajući da ga negde udenem. Konačno mi se našao neko iz tehnike i začuh zvuk svoje gitare. Kao štelujem zvuk i štimujem, okrenut leđima publici, a ustvari, pokušavam da se malo primirim, prikrivam nervozu i usporim otkucaje srca. Udarim A – dur i pogledah u raju. Prepoznah lica svojih drugara iz srednje škole koji su vitlali majicama podnapiti.

Devojke iz mog razreda sedele su im na leđima i skandirale "Bo bi". Bubnjar Bole krenu da odbrojava palicama i mi raspalimo bez greške našu stvar koja se zvala "Put za Bagdad".

Moji roditelji su verovali da droga obavezno ide uz dugu kosu i gitaru. Govorili bi da "bilmezi" mogu neprimetno da mi sipaju drogu u kafu ili sok. A onda, kad to jednom popiješ, ne možeš više bez toga. A muzičari su pogodna vrsta za to. Tako je gitara bila proterana iz naše kuće po kratkom postupku. Ja sam je krišom držao u šifonjeru i ponekad kad bih bio sam u kući vadio je iza kaputa i pomalo skidao stvari, dok jednog dana nisam bio uhvaćen na delu. Otac mi je rekao: "Daj mi to ovamo?". Jasno sam video da će je tog trenutka razvaliti, u stilu Džimija Hendriksa. U poslednjem trenutku se ipak smilovao, bacio mi je natrag i rekao: "Nosi ovo iz kuće".

Gitara je preživela. Odvalio se samo jedan komadić furnira koji sam kasnije zalepio "O-ho" lepkom i odneo je kod druga iz benda. Nastavili smo probe, a ja sam od tog trenutka nastupao tajno i na sopstveni rizik.

Godinu dana kasnije u lokalnom listu "Zbivanja", izašla je reportaža o nama na čitavoj stranici.

Mladi, lepi i dugokosi. Na ulaznim vratima naše srednje škole su sledećeg jutra drugari već zalepili čitavu stranicu, a profesori nisu mogli da veruju da se tako lepo piše o nama, pošto smo svi zajedno imali oko dvadeset kečeva u grupi. I ja sam imao jednog, naravno iz matematike. Mami sam pokazao članak i ona je bila fascinirana, ali ocu i dalje nisam smeo da pokažem. Onda je za ručkom, majka odlučila da na svoj rizik pokaže novine. Za divno čudo, reakcija mog oca je bila sasvim suprotna od očekivane. Umesto da pocepa novine zastao je, popio rakiju, pročitao članak, a niz obraz mu je skliznula suza koja je kanula preko novina i prekinula tišinu. Od tog dana probe su se svakodnevno dešavale u našoj garaži, a ja sam popravio keca iz matematike i obećao da nikada neću da pijem drogu.

Eto, tako je započeo moj rokferski put. Put, koji nije dugo trajao iz jednog prostog razloga. Nedostajalo je malo više sluha i genetskog inženjeringa. Mi smo postali samo jedan lokalni bend, željan slave i devojačke naklonosti. Gitara je ostala naslonjena na zid kao suvenir zakopčan u mojoj duši, sa zlatnim kaišem i kopčama, kao neki gusarski sanduk zakatančenog

blaga. Riznica, zbog koje se niko nije vratio u grad Niš. Oluje su me oduvale na drugu stranu sveta daleko i nepovratno.

Gitara je žičani instrument. Nastala je u Arabiji. Vrlo malo dela je napisano za gitaru. Gitara nije deo simfonijskog orkestra, nekako pomalo odbačen i nepoželjan instrument u klasičnoj orkestraciji. Mislim da je nepravedno postala Pepeljuga među instrumentima. Ipak, od nastanka bluza, pa do danas mladim ljudima nije smetalo da uzmu u ruke gitaru i da je sviraju strasno i nadahnuo. Žarko sam želeo da imam sina i da mu za petnaesti rođendan kupim gitaru. Medjutim, ta moja želja, moje kćerke uopšte ne dotiče. Komšija Gaja, mi je pre nekoliko dana narezao nešto muzike, između ostalog i muziku grupe "Smak".

Sada moram da stanem i da vas zamolim za tišinu. Napregnite se da čujete tišinu, onu gluvu tišinu i ništa više. Tiho, tiše... nema ničega, prazno. Bolno, tiho. Još malo tišine, pa sad poslušajte kako gitara peva. Da li čujete Radomirov bluz? Da, Točak je zvuk. Okrenuo sam muziku i čuo stvar koja se zove Šumadijski bluz. Zajaukala je gitara kao glas košute koja doziva svoje lane. Talasi besprekidnog tona koji peva i ječi, kao neko strašno šumadijsko vreme spojeno u čulu sluha i dodira brdovite Srbije. Prolom oblaka koji peva preko reke Lepenice. Radovao sam se. Bog mi je dao sluh da čujem taj bluz. Autor, Radomir Mihajlović Točak, mesto rođenja - Kragujevac.

Zašto baš gitarista Radomir? Zašto baš on zaboravljen, zalutao, stopljen u svoj instrument davno sklonjen i iščezao, opran u vodi zaborava. Ko zna šta on sada radi? Ne znam gde je Točak, ali znam i sećam se dana, kad sam ga poslednji put sreo u Beogradu. Dugo smo pričali o umetnosti, o muzici i rekao mi je da svira bolje nego ikada. Video sam i neku žalost, nešto nespretno i nešto izgubljeno. Znam da je u to vreme ovaj veliki kompozitor živeo vrlo skromno u jednoj sobi i spavao sa gitarom kao sa ženom. Rastali smo se gore iznad Slavije i nikada ga posle tog susreta nisam video, ni čuo. Otišao sam u Ameriku.

Kada razmišljam o sudbini, kao da vidim majku pored prozora koja gleda u sat. Prede i gleda u nebo, misleći da li će kiša i hoće li deca pokisnuti, a nebo tako dramatično i čudesno lebdi iznad krovova. Nekome otvori puteve, a

nekome pošalje gromove, a i ti gromovi odjekuju kao tonovi i ponavljaju se. Kažu, kad padne zvezda sa neba, nečiji život se ugasio. Pitam se, šta zvezde rade kad se ništa ne dešava na nebu. Darovitog nekad satire veličina i šalje ga u tugu i oluju. Koliko je teško velikim ljudima da ostanu mali. Koliko je teško nositi dar u stomaku. Ono što raste u stomaku i ne poznaje svet, ni državu u kojoj će zaplakati.

Kako kompozitor čuje svoju muziku pre nego što zasniva? Kako slikar vidi sliku pre nego što je naslika? Zvezde se ponekad približe na dohvata ruke, titraju, dodirnu kolevku i odu zvezdanom stazom, to se zove sudbina i božiji dar.

Koliko talenta samo Srbija rađa? Ima ih više nego kukuruza i pšenice. Jaki smo i veliki samo što svet još uvek ne zna. Preveliki smo da bi stali u malu zemlju. Srbija ima šta da traži i da pronade u samoj sebi. Nekada sam mislio o pesmi, "Čoban tera ovčice" kao o najglupljoj pastoralnoj dosadi i ovci koja se snebiva da uđe u rečicu, a što je možda i generalna impresija tog događaja. Danas, dok slušam "Šumadijski bluz" jasno vidim da je ovčica izgubila i kompas i samopouzdanje i da je frulica zalutala u šumi, začepila se i ne ispušta tonove. Nema bluza na zelenoj travi. Samo se čuju zolje, pčelice i ostale bubice. Ostaje nam nada da čobani danas tekstuju mobilne telefone u torbici sa sirom i uštipcima. Srbija je plodna i rodna i naša je zemlja. Rađa i peva i niko nikada nije umro gladan u njoj. Znam da je i naš Točak dobro i da negde svira, da nosi u sebi svoju bol i svoj šumadijski ponos. U svojoj pesmi on reče: "Oh, imaš lepa kola stranče, sigurno srećan si ti..."

Verujem da je tvorcu umetičkog dela, dovoljno samo jedno veliko delo za besmrtnost. A Šumadija, živi i cveta. Šumadijski bluz peva i žubori. U nama je nada da čujemo taj žubor i glas starog kraja. Na nama je da prepoznamo bluz u parku ili topot i potmulu zvuk što se kruni na vodeničnom kolu koje se okreće. Kamen na kamen, nošen zamahom prirodne vode, koja oplemenjuje hladni kamen muzikom potoka, okreće žrvanj kukuruznog brašna.

A kako se na engleskom jeziku zove kamen koji se okreće? U Srbiji ga svira svaka dobra vodenica. Srbija je majka kamenog doba.

Na kraju namerno neću reći to što treba da kažem. Sviraju se i gajde i gitare. Zemlja Srbija prašta i voli. Mislim da je sad vreme da idem da spavam. I da sanjam. Moje vreme je isteklo, a slova su mi sve bleđa. Ostavljam vas da "guglate" i pronađete svoj "Šumadijski bluz" na netu. A ostalo? Pa sve je to samo Rock & Roll i malo žičanih jauka, proteina i zavijenih žica na gitari koja peva i miluje zelena brda Srbije.

